

DIGITALIZACE ÚZEMNÍHO PLÁNU VELKÉHO ÚZEMNÍHO CELKU PLZEŇSKÁ AGLOMERACE

Plzeňská aglomerace zahrnuje čtyři okresy: Plzeň-město, Plzeň-sever, Plzeň-jih a Rokycany. V území o rozloze cca 3 100 km² žije v 271 obcích 350 tis. obyvatel. Naprosto dominantní pozici má se 173 tis. obyvateli město Plzeň, okolí je relativně řídké osídlené.

Nové rozvojové impulsy přináší do daného prostoru jak příchod silných investorů s následnými modifikacemi hospodářské základny, tak změny spojené s dokončením dálnice D5 - vznik nových rozvojových prostorů, vázaných bezprostředně na dálnici a v intravilánech blízko položených sídel a v jejich zázemí.

V dosud zpracované etapě územního plánu VÚC Plzeňské aglomerace byly specifikovány potenciální rozvojové osy nadregionálního významu a základní formy současně i perspektivní územní diferenciaci: regionální a zonálně - osová. Plzeň svou regionální působností vyššího řádu pokrývá i pohraniční okresy Tachov, Domažlice a Klatovy.

V rámci aglomerace je pak v důsledku regionální integrity celého řešeného prostoru a slabě vyvinuté vnitřní regionální struktury (vedle Plzně se pouze Rokycany uplatňují relativně komplexním střediskovým způsobem) dominantní zonální uspořádání. Věvec středisek obklopujících Plzeň zabírá 1/4 plochy aglomerace, žije zde však 3/4 všeho obyvatelstva. Zbytek území je urbanizován slabě, zřetelné vazby k jádrovému území aglomerace mají pouze sídla na komunikačních osách, radiálně vycházejících z Plzně (Přeštice, Blovice, Stod, Plasy, Kra-

lovice, Kaznějov). Okrajovou zónu pak tvoří nejvzdálenější části okresů, málo napojené na jádro aglomerace (Manětínsko, Zbirožsko, Nepomucko a další).

Vyhodnocení dlouhodobých tendencí vývoje obyvatelstva a struktury osídlení prokázalo trvalou stabilitu urbanizovaných prostorů. V posledních letech je korigována nepříznivým populačním vývojem, strukturálními změnami v průmyslu a novými vlastnickými vztahy ve sféře zemědělské výroby. Vedle stagnace a poklesu výroby části průmyslových podniků vzniká řada nových v kategorii středních výroby, velmi pružných a expandujících; nabídka nových rozvojových ploch v územně plánovacích dokumentacích (jen v Plzni je to 188 ha) se prozatím jeví jako dostatečná. Některé zásadní rozvojové náměty, jako je např. vznik leteckého terminálu na letišti Líně s navazujícími rozsáhlými zainvestovanými plochami bude nutno teprve vyhodnotit.

Přírodní a historické hodnoty území předurčují význam rekreace a cestovního ruchu; specifikováno zde bylo 63 zvláště chráněných území o rozloze 1 400 ha, 16 přírodních parků o celkové výměře cca 55 tis. ha, 33 městských a vesnických památkových zón a rezervací. V zařízeních volného a vázaného cestovního ruchu je k dispozici 17 tis. lůžek, v objektech individuální rekreace pak cca 86 tis. lůžek.

Významný územní prvek představují v aglomeraci těžební zájmy - 89 výhradních ložisek zaujímá plochu 9 300 ha.

Rozhodující vypovídací schopnost o územním plánu, jeho limitech, vazbách a navrhovaném rozvoji má grafická část ÚPN VÚC. Pro Plzeňskou aglomeraci s potřebou řešení její jádrové části a vztahů k městu Plzeň bylo prozíravě zvoleno větší měřítko, než má běžný územní celek, tedy 1 : 25 000.

Tento územní plán je však výjimečný tím, že Plzeňsko je první aglomerací, která byla vytvářena od počátku digitálně nad digitalizovanými podklady. Celý územní plán byl zpracován na produktech firmy ESRI (PC ARC/INFO 3.5.1, ArcView 3.0).

K digitalizaci Plzeňské aglomerace byly podmínky vhodné hned z několika důvodů. Jednalo se o území, jehož jádro, město Plzeň, mělo již zpracovaný digitální územní plán. Přiznivou okolností byla skutečnost, že i okolní okresy již delší dobu spolupracují při vytváření svých geografických dat. Navzájem se informují, pracují nad stejným mapovým podkladem a dokonce některé úlohy zpracovává jeden okres pro ostatní.

Část podkladů pro územní plán, které bylo nutno digitalizovat v systému DAK 1.0, připravovaly proto samotné okresní úřady. Terplan a.s. zpracovával především vrstvy, ke kterým neměly okresy přístup. Vybrané materiály se prostřednictvím zadavatele získávaly od specializovaných úřadů, ústavů a institucí, jako např. Český úřad zeměměřičský a katastrální, Geofond, Výzkumný ústav meliorací a půd aj. Smluvně bylo přítom zajištěno použití těchto dat pou-

ze pro ÚPN VÚC Plzeňské aglomerace. Další informace se získávaly z územních plánů sídel, které jsou uloženy na okresních referátech regionálního rozvoje. Z těchto dokumentů byla vytvořena základní sídelní struktura v měřítku 1 : 25 000 pro celou aglomeraci. Jednalo se asi o 55 měst a větších obcí. Dále bylo nutno digitalizovat oborové podklady připravované projektanty - specialisty z Terplanu a.s. (doprava, technická infrastruktura, ochrana přírody a další). Výstupní výkresy (44 map 1 : 25 000 a dvě problémové mapy 1 : 100 000) byly tištěny na plotteru Hewlett Packard Design-Jet 350 G.

Při digitalizaci územního plánu od jeho prvních etap (průzkumy a rozborů) se získalo hned několik výhod. Přínosem byla především intenzivní spolupráce s okresními úřady - jejich GIS pracovišti. Časovou úsporu znamenalo přebírání vstupních odborných dat z primárních zdrojů a v neposlední řadě i převzetí celého digitálně zpracovaného územního plánu města Plzně, který byl pro potřeby ÚPN VÚC obsahově zgeneralizo-

ván pro měřítko 1 : 25 000. Další výhodou bylo, že při klasickém postupu se přesnost dat dalším zpracováním zpravidla snižuje, při digitalizovaném zpracování k tomu nemusí docházet. V posledním období se okresní úřady (referáty regionálního rozvoje) na Plzeňsku zaměřily právě na zvyšování přesnosti jejich tematických geografických dat. Impulem byla i spolupráce na tomto územním plánu. Mapy, používané obvykle jako podklad pro územní plány, pocházejí ze sedmdesátých a osmdesátých let a nejsou tedy příliš aktuální. Pokud je v geografickém informačním systému zobrazíme nad aktuálními leteckými nebo družicovými snímky, zjistíme, že mnoho věcí obsahově ani prostorově "nesedí". Při porovnání klasického podkladu (mapa) kupříkladu s aktuálním panchromatickým družicovým snímkem, zjišťujeme, že od doby vydání mapy se změnilly tvary sídel, přibýly komunikace (na Plzeňsku hlavně dálnice), prostory těžby surovin, lomy nebo zjistíme přesné polohy a plochy letišť (dříve utajovaná informace). Rozhodujícím přínosem je dále to, že v prů-

běhu zpracování konceptu i návrhu dojde k vytváření koncepce a koordinaci návrhů již velmi operativně na platformě GIS.

Výhodou takto zpracovaného územního plánu je i okamžitá možnost tvorby a tisku účelových map se zobrazením příslušných problémových míst pro různá jednání, týkající se například pouze dopravní sítě. Digitalizovaný mapový podklad je vhodný i pro následná správní řízení, kdy je okamžitě k dispozici skutečný stav území a příslušné záměry či návrhy. Zpětně bude mít digitalizace velkého územního celku přínos i pro zpracovatele územních plánů jednotlivých sídel, které ji budou moci operativně využít při změnách schválených ÚP a pro novou ÚPD SÚ. Rovněž obce budou tak mít přístup k informacím, které se jich budou dotýkat a mohou se promítnout do vlastních koncepcí a uplatnit při řízeních, ve kterých rozhodují o využití svého území.

*Miroslav Cihlář
Blanka Fischerová*